

کاربرد احکام در ارائه خدمات بهداشتی، درمانی و آموزش پزشکی

نویسندگان: اکرم حبیبی نژاد^۱، فاطمه نوغانی^۲

۱) رئیس دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی تهران

۲) عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی تهران

عشق را طرحی نو در انداختید.

واکنون که پس از سالها قهرمانی، سلحشوری و حماسه، دانه‌های برافشاننده به دشت خون، بار آورده و ریشه‌های درخت اسلام از جانفشانیها قوتی دوباره یافته، بایستی به خاطر داشت که تمامی این ثمرات زمانی مفید واقع خواهند شد که با دستان آگاهان متعهد و متعبد چیده شوند. چرا که انسان متعبد به پروردگارش باور دارد. حال یک چنین انسانی چگونه ممکن است حکم عدل را که خداوند از او خواسته است در برابر لذات و شهوات نفسانی ذبح کند؟ چگونه ممکن است از مرز احکام الهی تجاوز نماید و هوای شرارت و طغیان و ستمکاری بر او غالب شود؟ چگونه ممکن است «اعدلو هو اقرب للتقوی» را به سخره گیرد و از مسیر عبودیت و بندگی منحرف شود؟

از اولین گامهای مؤثر در مسیر تعبد، بیعت دوباره با اسلام، آشنایی بیش از پیش با موازین شرع، مقید شدن به آنها و شناخت و سیعتر اعمال عبادی است. آگاهان و رهروان نیز، با طی طریق در جهت مطلوب به دژی مستحکم دست می‌یابند. یکی از ستونهای محکم این حصار اعمال عبادی است که اگر حقیقتاً انجام پذیرد، بوجود آورنده قدرت عظیمی برای ایستادگی در برابر ارتکاب گناه خواهد بود. حال از آنجا که صحت اعمال عبادی، مبتنی بر رعایت اصول و مقررات بیان شده در چهارچوب احکام الهی است، با اذعان به این نکته تلخ که در مراکز آموزشی خلاء آن بسیار محسوس و رنج‌آور می‌باشد، به عنوان مثال در محافل پیراپزشکی هر زمان بحث از احکام می‌آید بلافاصله موضوع مس میت و میت مطرح می‌شود در حالی که انسانهای زنده نیازمند به احکام می‌باشند

حمد و ثنا شایسته مقام ربوبی است که با عنایات خود، عالم آفرینش را از ظلمت عدم به نور قدم منور، و به زیور وجود پیراسته کرد. سپس از میان آن همه، موجودی به غایت ضعیف را از دل تیره خاک بیرون آورد و به لباس عقل و حس و منطق ملبس نمود، انسانش نامید، اشرف مخلوقاتش خواند و بر اساس «انی جاعل فی الارض خلیفه» خلیفه اش قرار داد.

و درودی بی حصر بر پیامبران عظیم الشان، خاصه آخرین نور نبوت، محمد بن عبد... صلی... علیه و آله که مظهر تامه اسماء الهیه است. آخرین پیک امینی که ندای توحید و یگانه پرستی را در باورها زنده کرده و باطنین پرشکوه و هوشیار کننده وحی، فضای خواب آلوده زندگی خفتگان را به یک باره دگرگون ساخت و تحت بسیار و صلواتی مخصوص بر ائمه معصومین، بالأخص وصی گرامی نبی (ص) علی بن ابیطالب علیه السلام، حائز مقام شفاعت کبری، اولین ستاره تابناک آسمان ولایت که با درخشش پرفروغ خویش پرده از جاهلیت برگرفت و سراج پر تشعشع علم و فضیلت را تا ابد بر رفیعترین جایگاه تاریخ بشریت برافروخت. و اکرامی بی پایان از آن بقیه... فی الارضین حجة بن الحسن العسگری (عج) که از وسایط مهم فیض الهی است.

و سلامی خاص بر روح بیدار خمینی بت شکن، تنها قلب هوشیار دوران که داغ هجرت او بر تارک زمان تا ابد خواهد ماند و سلام بر شما طلایه داران کوکب اسلام، لیبیک گویان حقیقی حق که مخلصانه پیا خاسته، غبار از چهره گردآلود شرافت انسانی زدودید و با الهام از مکتب توحید در راه باز پس گرفتن حقوق انسان و پاسداری از دستاوردهای آن حماسه شورانگیز

آنهم احکام به شکل تخصصی، با توجه به این فقدان منابع و اینکه کادر پزشکی بویژه پزشک و پرستار اولین کسانی هستند که در ارتباط با بیماران می‌توانند با توجه به وضعیت موجود آنان را راهنمایی و مساعدت نمایند، انطباق احکام عملی مکتوب در رساله‌ها با وضعیت شغلی پرستاران و کادر پزشکی، مشکل بوده و عملاً جای احکام در خدمات پیراپزشکی و پزشکی خالی می‌نمود، بدیهی است لازمه این امر، ارتقاء سطح دانش و آگاهی کادر پزشکی از احکام عملی و کاربرد آن در موقعیتهای مختلف بیمار است و باید متون تخصصی را با موازین فقه پویا منطبق نمود.

ضرورت موضوع از آنجا واضح و روشن می‌گردد که با جامعه‌ای روبرو هستیم که ۹۸٪ اقشار مردمش به قانون اساسی ای رأی داده‌اند که بنیان و ساختارش بر پایه اسلام و احکام شریعت بسته شده است. حداقل توقع این است که خدمات عمومی نیروی انسانی در درمانگاهها و بیمارستانهای این آب و خاک با فرهنگ اسلامی آشنا باشند، تا احقاق حقوق بیمار در جای خود محفوظ بماند. و تأسف آنجاست که اگر پرستار در مقابل مراجعه کننده‌ای که تقاضای حکم مبتلا به خود را می‌نماید، با اجتهاد کردن، عموماً پاسخهای غلطی را تحویل بیمار دهد و یا از سر ناآشنایی به مسئولیت شرعی اش با موضوع عامیانه برخورد کند، و در اینجاست که وظیفه حرفه‌ای خود را فراموش کرده است.

پیشرفتهای علمی و برخوردهای سیستماتیک در محیط دانشگاهی ایجاب می‌کند که ما موضوع احکام پرستاری را در رده‌های مختلف به صورت دیگری پیگیری نمائیم و راه جدی وصول به این موضوع مطرح شدن این مسائل بعنوان یک واحد

درسی با چارچوب مشخص می‌باشد. و اگر تضمین آینده اینگونه امور را پیگیر هستند باید سطوح دانشگاهی در محیطهای درمانی با فتاوای مورد نیاز آشنا شوند و عموم پرسنل غیرمتخصص را نیز از طرق مختلف از جمله سمینارهای علمی و کلاسهای توجیهی ضمن خدمت و امثالهم می‌توان با موضوع آشنا کرد. اکنون دیگر دفاتر مراجع و حوزه‌های علمیه با ضرورت مکتوب شدن احکام از نزدیک آشنا شده‌اند و ارتباطهای موجود باعث قوام و دوام این حرکت گردیده است و این حاصل نشده است مگر در سایه همت و تلاشهای افراد دلسوز و متعهد و متخصص دانشگاهی که گامهای اساسی موضوع را برداشته‌اند. اما تا این ضرورت بصورت سیستماتیک و علمی در نیاید حرکت ادامه دارد و باید چاره‌ای اندیشید.

با این دیدگاه دانشگاه علوم پزشکی و نیز دانشکده پرستاری و مامائی دانشگاه علوم پزشکی تهران بر آن شد تیمی را زیر نظر فردی متخصص گردآوری نماید تا با تلاش و سعی فراوان مطالب مورد بحث را جمع‌آوری نموده و مسائل تخصصی را عیناً در کتابی تحت عنوان «گزیده احکام عملیه اسلام و کاربرد آن در مراکز درمانی و آموزشی» (جلد اول)، تدوین نمایند. در این کتاب سعی گردیده که مطالب تخصصی منطبق با ضرورت احکام بحث گردد و برای دانشجوی در کلاس بحث شود که ما بعنوان یک مقلد مکلف به انجام احکام هستیم چرا که احکام مبتنی بر فطرت است و فطرت انسان بر اساس پاکی و نیکی پایه گذاری شده است.

فطرت ا... التي فطر الناس علیها لتبدیل لخلق ا... (سوره روم آیه ۳۰).